

ภาคผนวก ก

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 285

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ประกาศของคณะปฏิวัติ

ฉบับที่ 285

โดยที่คณะปฏิวัติพิจารณาเห็นว่า ปัจจุบันนี้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการค้าของประเทศและระบบการบัญชีได้พัฒนาการไปอย่างรวดเร็ว แต่กฎหมายว่าด้วยการบัญชีได้ประกาศใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2482 บทบัญญัติต่าง ๆ ไม่รัดกุมและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน สมควรแก้ไขปรับปรุงเสียใหม่ให้เหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ การค้าและเพื่อให้สอดคล้องกับระบบการภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรในปัจจุบัน หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้เลิก

- (1) พระราชบัญญัติการบัญชี พุทธศักราช 2482
- (2) พระราชบัญญัติการบัญชี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2496

บรรดาบทกฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ หรือ ซึ่งขัดหรือแย้งกับประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ ให้ใช้ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้แทน

ข้อ 2 ในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

“สารวัตรบัญชี” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ และหมายความรวมถึงผู้ทำการแทนด้วย

“สารวัตรใหญ่บัญชี” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ และหมายความรวมถึงผู้ทำการแทนด้วย

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมทะเบียนการค้า

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

ข้อ 3 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งสารวัตรใหญ่บัญชี สารวัตรบัญชี และพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวง กำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ข้อ 4 ให้มีสำนักงานกลางบัญชีในกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เพื่อปฏิบัติการตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

ให้รัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้งสำนักงานบัญชีในท้องที่ซึ่งรัฐมนตรีเห็นสมควร เพื่อปฏิบัติการตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

ข้อ 5 ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้มีการจัดทำบัญชีสำหรับการประกอบธุรกิจใด ๆ เป็นปกติในประเภทต่อไปนี้

- (1) ขายสินค้า
- (2) ซื้อขายที่ดิน
- (3) ขายทอดตลาด
- (4) โรงแรม หรือภัตตาคาร
- (5) นายหน้า หรือตัวแทน
- (6) รับขนโดยใช้ยานพาหนะซึ่งเดินด้วยกำลังเครื่องจักร หรือรับขนทางทะเล
- (7) ธนาคาร รับแลกเปลี่ยนเงินตรา ซื้อขายตัวเงิน ให้กู้ยืมเงิน เกร็ดคิฟองซีเออร์ โปยก๊วน หรือโรงรับจำนำ
- (8) ประกันภัย
- (9) เก็บของในคลังสินค้า
- (10) การไฟฟ้าหรือการประปา
- (11) การแสดง การเล่น การกีฬา หรือการประกวดที่จัดขึ้นเพื่อเก็บเงินจากผู้เข้า ดู ผู้เข้าฟัง หรือจากผู้มีส่วนเข้าร่วมในการนั้น
- (12) ให้เช่าทรัพย์หรือให้เช่าชื่อ
- (13) รับจ้างทำของ
- (14) สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
- (15) ธุรกิจอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

การกำหนดตามวรรคหนึ่งให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และระบุนวันเริ่มทำบัญชีไม่น้อยกว่าหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ 6 ให้บุคคลธรรมดา ห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียน บริษัทจำกัด และนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ ซึ่งประกอบธุรกิจที่รัฐมนตรีกำหนดตามข้อ 5 มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

ในกรณีที่ เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีได้จดทะเบียน ให้ผู้จัดการเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีมีสำนักงานสาขา ให้ผู้มีหน้าที่จัดการสำนักงานสาขานั้นเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

ข้อ 7 ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีจัดทำบัญชีเงินสด แต่ในกรณีที่รัฐมนตรีเห็นสมควร จะกำหนดให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีใดจัดทำบัญชีต่อไปนี้ทุกประเภทหรือบางประเภทเพิ่มขึ้นก็ได้

- (1) บัญชีรายวัน
- (2) บัญชีแยกประเภท
- (3) บัญชีสินค้าซึ่งอยู่ในครอบครอง

ให้นำข้อ 5 วรรคสอง มาใช้บังคับแก่การกำหนดตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม ข้อ 8 ให้อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดในเรื่องต่อไปนี้

- (1) ชนิดของบัญชีรายวันหรือบัญชีแยกประเภทที่ต้องทำ
- (2) ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี
- (3) ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชี
- (4) เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี
- (5) บัญชีใดสำหรับการประกอบธุรกิจใด ในท้องที่ใด ที่ต้องมีตราของสำนักงานกลางบัญชีหรือสำนักงานบัญชีประทับ
- (6) หลักเกณฑ์และวิธีการในการขอประทับตราบัญชี และการขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไปประทับตราบัญชี ณ สถานที่ประกอบธุรกิจของผู้ขอ

ข้อ 9 การลงรายการในบัญชีผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้อง

- (1) ลงเป็นภาษาไทยหรือจะลงเป็นภาษาต่างประเทศก็ได้ แต่ต้องมีภาษาไทยกำกับด้วยหรือจะลงเป็นรหัสด้วยเครื่องจักรทำบัญชีก็ได้ แต่ต้องส่งมอบคำแปลรหัสที่เป็นภาษาไทยต่อสำนักงานกลางบัญชีหรือสำนักงานบัญชี
- (2) เขียนด้วยหมึก หรือพิมพ์ หรือดีพิมพ์

ข้อ 10 ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีปิดบัญชีครั้งแรกภายในสิบสองเดือน นับแต่วันที่มิหน้าที่จัดทำบัญชีตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ และปิดบัญชีครั้งหนึ่งทุกสิบสองเดือน นับแต่วันปิดบัญชีครั้งก่อน เว้นแต่ในกรณีที่ประสงค์จะเปลี่ยนรอบปีบัญชีและได้รับอนุญาตจากสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีแล้ว จะปิดบัญชีก่อนครบสิบสองเดือนก็ได้

ข้อ 11 ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน และนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ จัดทำงบดุลและทำบัญชีกำไรขาดทุน ยื่นต่อสำนักงานกลางบัญชีหรือสำนักงานบัญชีภายใน ห้าเดือน นับแต่วันปิดบัญชีตามข้อ 10

งบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนต้องมีรายการย่อตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

งบดุลต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบ

ข้อ 12 ให้นำข้อ 11 วรรคสอง มาใช้บังคับแก่กรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่เป็นบริษัทจำกัด ทำงบดุลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย

ข้อ 13 ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่ประกอบธุรกิจนั้น แต่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีจะขออนุญาตต่อสารวัตรใหญ่บัญชี หรือ สารวัตรบัญชี เพื่อเก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่อื่นก็ได้

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ 14 ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปี นับแต่วันปิดบัญชี หรือจนกว่าจะมีการส่งมอบตามข้อ 16 แต่เมื่อได้เก็บรักษาไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปีแล้ว ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีจะขออนุญาตต่อสารวัตรใหญ่บัญชี หรือสารวัตรบัญชีไม่เก็บรักษาต่อไปก็ได้

การขออนุญาต และการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ 15 ถ้าบัญชีหรือเอกสารประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีแจ้งต่อสำนักงานกลางบัญชีหรือสำนักงานบัญชีตามแบบที่อธิบดีกำหนด ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ทราบหรือควรทราบถึงการสูญหายหรือเสียหายนั้น

ข้อ 16 เมื่อผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเลิกประกอบธุรกิจ โดยเหตุอื่นนอกจากเหตุล้มละลาย ให้ส่งมอบบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีแก่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันเลิกประกอบธุรกิจ และให้สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีเก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีดังกล่าวไว้ห้าปี หรือจนกว่าจะครบกำหนดตามข้อ 14 สุดแต่ระยะเวลาใดจะสั้นกว่า

เมื่อผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีร้องขอ ให้สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีมีอำนาจขยายกำหนดเวลาเก้าสิบวันตามวรรคหนึ่งได้ตามสมควร

ความในข้อนี้มีให้ใช้บังคับแก่ห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนและบริษัทจำกัด ซึ่งเลิกประกอบธุรกิจโดยมีการชำระบัญชี

ข้อ 17 ให้สารวัตรใหญ่บัญชี สารวัตรบัญชี หรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตรวจสอบบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีเพื่อให้เป็นไปตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ และเพื่อประโยชน์แห่งการนี้ให้มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือสถานที่เก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชี ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก

ข้อ 18 ให้สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือ

- (1) ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือนุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำเกี่ยวกับการบัญชี หรือการเก็บรักษาและเอกสารประกอบการลงบัญชี

(2) ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีส่งบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีมาเพื่อ
ตรวจสอบ

ข้อ 19 ในการปฏิบัติกรตามหน้าที่ สารวัตรใหญ่บัญชี สารวัตรบัญชี และพนักงาน
เจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 20 ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความใด ๆ ซึ่งทราบหรือได้มา เนื่องจากการปฏิบัติกร
ตามข้อ 17 หรือข้อ 18 เว้นแต่จะมีอำนาจทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

ข้อ 21 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีใดไม่ปฏิบัติตามข้อ 7 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่ง
หมื่นบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสองร้อยบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

ข้อ 22 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีใดไม่ปฏิบัติตามประกาศของอธิบดีที่ออกตามข้อ 8 (1) (2)
(3) (4) หรือ (5) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท และปรับอีกไม่เกินวันละห้าสิบบาทจน
กว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

ข้อ 23 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีใดไม่ปฏิบัติตามข้อ 9 ข้อ 11 วรรคหนึ่ง ข้อ 13 วรรคหนึ่ง
ข้อ 14 วรรคหนึ่ง ข้อ 15 หรือข้อ 16 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

ข้อ 24 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีใดไม่ปฏิบัติตามข้อ 10 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อย
บาท

ข้อ 25 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่เป็นบริษัทจำกัดผู้ใดไม่ทำงบดุลตามข้อ 12 ต้องระวาง
โทษปรับไม่เกินสองพันบาท

ข้อ 26 ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่สารวัตรใหญ่บัญชี สารวัตรบัญชีหรือ
พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติกรตามข้อ 17 หรือฝ่าฝืนคำสั่งของสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตร
บัญชีซึ่งสั่งตามข้อ 18 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือ
ทั้งจำทั้งปรับ

ข้อ 27 ผู้ใดฝ่าฝืนข้อ 20 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่น
บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข้อ 28 ในกรณีที่มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่เป็นนิติบุคคลผู้ใดกระทำความผิด เพราะไม่
ปฏิบัติตามข้อ 7 ข้อ 11 ข้อ 14 วรรคหนึ่ง หรือข้อ 16 วรรคหนึ่ง กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ
หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลต้องระวางโทษเช่นเดียวกับโทษที่กำหนด
ไว้สำหรับนิติบุคคลนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคล
นั้นด้วย

ข้อ 29 ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น หรือทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ ซึ่ง
บัญชีหรือเอกสารประกอบการลงบัญชี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่ง
หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข้อ 30 ผู้ใดลงรายการเท็จในบัญชี แก้ไขบัญชีหรือเอกสารประกอบการลงบัญชีเพื่อให้ผิดความจริง หรือละเว้นการลงรายการในบัญชี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข้อ 31 ให้นุคคลซึ่งมีหน้าที่ทำบัญชีอยู่แล้วก่อนวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับ หรือบุคคลซึ่งเริ่มประกอบธุรกิจเมื่อประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับแล้ว แต่ก่อนวันที่ประกาศของรัฐมนตรีซึ่งออกตามข้อ 5 ของประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้มีผลบังคับ และบุคคลนั้นมีลักษณะต้องตามที่บัญญัติไว้ให้ทำบัญชีตามพระราชบัญญัติการบัญชี พุทธศักราช 2482 เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ จนกว่าประกาศของรัฐมนตรีซึ่งออกตามข้อ 5 ของประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้มีผลบังคับ

ให้นุคคลตามวรรคหนึ่งจัดทำบัญชีและรับผิดชอบในการจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัติการบัญชี พุทธศักราช 2482 จนกว่าประกาศของรัฐมนตรีมีผลบังคับ เมื่อประกาศของรัฐมนตรีมีผลบังคับแล้ว ถ้าบุคคลนั้นมีหน้าที่ต้องจัดทำบัญชีตามประกาศของรัฐมนตรี ให้จัดทำบัญชีดังกล่าวต่อไปจนกว่าจะมีบัญชี

ข้อ 32 ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 24 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2515

จอมพล ถ. กิตติขจร

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ภาคผนวก ข

สรุปคำชี้แจงร่างพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ...

บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ...

พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ...

สรุปคำชี้แจง

ร่างพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.

1. กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันคือ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 285 ซึ่งใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ 30 พฤศจิกายน 2515 จนถึงปัจจุบัน มีหลักการที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

1.1 กำหนดให้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจตามที่รัฐมนตรีกำหนด เป็นผู้ที่มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่เป็นนิติบุคคลต้องจัดทำและยื่นงบการเงินต่อทางราชการ

1.2 กำหนดให้อธิบดีมีอำนาจกำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชี และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี

1.3 กำหนดให้บุคคลต้องมีรายการย่อตามที่กำหนดในกฎกระทรวงและงบดุลต้องมีผู้สอบบัญชีตรวจสอบ

1.4 กำหนดให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องเก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีไว้ไม่น้อยกว่า 10 ปี

2. ความจำเป็นในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 285 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว จึงมีหลักการเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีหลายประการที่ยังไม่สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางการบัญชีและการจัดทำบัญชีในปัจจุบัน รวมทั้งไม่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติที่เป็นสากล จึงจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาวะการณ์ในปัจจุบัน

3. ความเป็นมาของการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย

กระทรวงพาณิชย์ได้พิจารณาเห็นสมควรแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการบัญชี (ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 285) โดยได้นำเสนอร่างพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ดังนี้

ครั้งแรก คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2535 อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. และให้ส่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภาพิจารณาแต่โดยที่สภาฯ ได้สิ้นอายุลง ร่างพระราชบัญญัตินี้จึงตกไป

ครั้งที่ 2 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2537 เห็นชอบตามมติของคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจซึ่งเห็นควรรับหลักการร่างพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.

และส่งให้สำนักงานกฤษฎีกาตรวจพิจารณาให้สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติสภานักบัญชี พ.ศ.

....

ในคราวประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกาฝ่ายเศรษฐกิจ เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2540 กระทรวงพาณิชย์ได้ขอถอนเรื่องนี้กลับไปพิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง โดยได้จัดให้มีการประชุมชี้แจงและรับฟังข้อคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมายดังกล่าวเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2540 เพื่อประกอบการพิจารณาเสนอแก้ไขกฎหมายให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

ครั้งที่ 3 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2540 อนุมัติตามมติคณะกรรมการกฤษฎีกาฝ่ายเศรษฐกิจเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ที่กระทรวงพาณิชย์แก้ไขเพิ่มเติม และส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาไปตรวจพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ตรวจพิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าว โดยได้ปรับปรุงแก้ไขถ้อยคำใหม่เล็กน้อย และกระทรวงพาณิชย์ได้ยืนยันให้นำเสนอร่างกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2541 เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้วตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอและให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2541 รับทราบมติของคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งให้เสนอร่างพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณา โดยก่อนส่งสภาผู้แทนราษฎรให้แก้ไขมาตรา 5 วรรคสอง และเพิ่มมาตรา 27

4. หลักการของร่างกฎหมายที่เสนอ

ร่างพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. มีหลักการที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

4.1 กำหนดให้เฉพาะนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศและเพิ่มกิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากรเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ส่วนบุคคลธรรมดาและห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนจะต้องจัดทำบัญชีต่อเมื่อรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

4.2 กำหนดให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีจัดทำและยื่นงบการเงินต่อทางราชการ ซึ่งเดิมให้จึงส่งเฉพาะงบดุลและงบกำไรขาดทุน โดยกำหนดความหมายของคำว่า “งบการเงิน” ให้หมายถึงรายงานผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของกิจการและหมายเหตุประกอบงบ ซึ่งมีความหมายกว้างกว่าคำว่า งบดุลและบัญชีกำไรขาดทุน

4.3 กำหนดความรับผิดชอบของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีให้จัดส่งเอกสารประกอบการลงบัญชีเพื่อจัดทำบัญชีให้ถูกต้องตามความจริงและตามมาตรฐานการบัญชีและกำหนดให้ผู้ทำบัญชี

ต้องจัดทำบัญชีให้เป็นไปตามความเป็นจริงตามมาตรฐานการบัญชี โดยมีเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนรายการ

4.4 กำหนดให้อธิบดีมีอำนาจกำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี รวมทั้งกำหนดข้อยกเว้นให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือส่วนใดส่วนหนึ่งด้วย

4.5 กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงขกเว้นให้งบการเงินของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีใดไม่ต้องได้รับการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

4.6 ลดระยะเวลาเก็บรักษาบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีจาก 10 ปี เหลือ 5 ปี

4.7 ปรับปรุงบทกำหนดโทษให้เหมาะสมและให้อธิบดีหรือผู้ที่อธิบดีมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้บางกรณี

4.8 กำหนดบทเฉพาะกาลขกเว้นให้ผู้ที่ทำบัญชีอยู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและไม่มีคุณสมบัติของการเป็นผู้ทำบัญชีตามที่อธิบดีกำหนดสามารถทำบัญชีต่อไปได้ โดยต้องเข้ารับการสัมมนาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ที่แก้ไขปรับปรุงใหม่นี้จะมีผลทำให้สามารถกำกับดูแลและส่งเสริมให้การจัดทำบัญชีของภาคธุรกิจเป็นไปตามมาตรฐานสากลอันจะเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจการค้าของประเทศโดยรวม และเกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้ข้อมูลจากงบการเงินเนื่องจากมีบทบัญญัติที่กำหนดให้ภาคธุรกิจต้องจัดทำบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีและต้องจัดให้มีผู้ทำบัญชีที่มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกำหนดให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่เป็นนิติบุคคลจัดทำงบการเงินเพื่อยื่นต่อภาคราชการ โดยงบการเงินจะเปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ได้แก้ไขข้อกำหนดบางเรื่องเพื่อลดภาระของภาคเอกชนลงและเพื่อให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการจัดทำบัญชี รวมทั้งได้ปรับปรุงบทกำหนดโทษให้เหมาะสมและลดขั้นตอนของการดำเนินคดีลงเพื่อสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ร่างฯที่ สคก. ตรวจพิจารณาแล้ว

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติการบัญชี
พ.ศ.

หลักการ

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการบัญชี

เหตุผล

โดยที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 285 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการบัญชีได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน มีหลักการเกี่ยวกับการทำบัญชีหลายประการที่ยังไม่สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางการบัญชีและการจัดทำบัญชี และไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจการค้าที่เปลี่ยนแปลงไป สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการบัญชีให้ทันสมัยยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
การบัญชี
พ.ศ.

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการบัญชี

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 285 ลงวันที่ 24
พฤศจิกายน พ.ศ. 2515

มาตรา 4 พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเป็นการจำกัดเสรีภาพใน
เขตสถานและการจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ ซึ่งตราขึ้นโดยอาศัย
อำนาจตามมาตรา 35 และมาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา 5 ในพระราชบัญญัตินี้
“งบการเงิน” หมายความว่า รายงานผลการดำเนินงาน ฐานะการเงินหรือการเปลี่ยนแปลง
ฐานะการเงินของกิจการ ไม่ว่าจะรายงานโดยบุคคล งบกำไรขาดทุน งบกำไรสะสม งบ

กระแสเงินสด งบแสดงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้ถือหุ้น งบย่อย งบประกอบ หรือหมายเหตุประกอบงบการเงิน หรือคำอธิบายอื่นซึ่งระบุไว้เป็นส่วนหนึ่งของงบการเงิน

“มาตรฐานการบัญชี” หมายความว่า หลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือมาตรฐานการบัญชีทั่วไป หรือมาตรฐานการบัญชีเฉพาะเรื่อง ที่สภานักบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยสภานักบัญชีกำหนด

“ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี” หมายความว่า ผู้มีหน้าที่จัดให้มีการทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้ทำบัญชี” หมายความว่า ผู้รับผิดชอบในการทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีไม่ว่าจะได้กระทำในฐานะเป็นลูกจ้างของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือไม่ก็ตาม

“สารวัตรบัญชี” หมายความว่า อธิบดีสำหรับสถานประกอบธุรกิจทั่วราชอาณาจักร และผู้ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งให้เป็นสารวัตรบัญชีสำหรับสถานประกอบธุรกิจในแต่ละท้องที่

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมทะเบียนการค้า

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 6 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด 1

บททั่วไป

มาตรา 7 ให้กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เป็นสำนักงานกลางบัญชีให้รัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้งสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ โดยขึ้นตรงต่อสำนักงานกลางบัญชี มีสารวัตรบัญชีตามจำนวนที่เห็นสมควร และมีสารวัตรบัญชีคนหนึ่งเป็นหัวหน้าสำนักงานบัญชีประจำท้องที่

การจัดตั้งสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 8 อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) ชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ
- (2) ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี

- (3) ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชี
 - (4) เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี
 - (5) กำหนดข้อยกเว้นให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือส่วนใดส่วนหนึ่ง
 - (6) คุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้
 - (7) กิจการอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้
- ข้อกำหนดของอธิบดีตาม (1) (2) (3) และ (4) หากเรื่องนั้นมีกฎหมายเฉพาะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เมื่อผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีปฏิบัติตามกฎหมายเฉพาะนั้นแล้ว ให้ถือว่าได้จัดทำบัญชีโดยถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว

หมวด 2

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

มาตรา 9 ให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทยและกิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีและต้องจัดให้มีการทำบัญชีสำหรับการประกอบธุรกิจของตน โดยมีรายละเอียด หลักเกณฑ์ และวิธีตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีประกอบธุรกิจเป็นประจำในสถานที่หลายแห่งแยกจากกัน ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการธุรกิจ ณ สถานที่นั้นเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเป็นกิจการร่วมค้าประมวลรัษฎากร ให้บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของกิจการนั้นเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้บุคคลธรรมดาใดหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจใดในประเทศไทยตามเงื่อนไขใด เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ได้

ประกาศของรัฐมนตรีตามวรรคสี่ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนวันใช้บังคับ

ในกรณีที่มิประกาศของรัฐมนตรีตามวรรคสี่ ให้อธิบดีกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับวันเริ่มทำบัญชีครั้งแรก และกำหนดวิธีการจัดทำบัญชีของบุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนนั้น

มาตรา 10 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องจัดให้มีการทำบัญชีนับแต่วันเริ่มทำบัญชีดังต่อไปนี้เป็นต้นไป

(1) ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ให้เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดนั้น ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย

(2) นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย ให้เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศนั้น ได้เริ่มต้นประกอบธุรกิจในประเทศไทย

(3) กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ให้เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่กิจการร่วมค้านั้น ได้เริ่มต้นประกอบกิจการ

(4) สถานที่ประกอบธุรกิจเป็นประจำตามมาตรา 9 วรรคสอง ให้เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่สถานที่ประกอบธุรกิจเป็นประจำนั้นเริ่มต้นประกอบกิจการ

มาตรา 11 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องปิดบัญชีครั้งแรกภายในสิบสองเดือนนับแต่วันเริ่มทำบัญชีที่กำหนดตามมาตรา 9 วรรคหก หรือวันเริ่มทำบัญชีตามมาตรา 10 แล้วแต่กรณีและปิดบัญชีในรอบสิบสองเดือนนับแต่วันปิดบัญชีครั้งก่อน เว้นแต่

(1) เมื่อได้รับอนุญาตจากสรรพากรบัญชีให้เปลี่ยนรอบบัญชีแล้วอาจปิดบัญชีก่อนครบรอบสิบสองเดือนได้

(2) ในกรณีมีหน้าที่จัดทำบัญชีตามมาตรา 9 วรรคสอง ให้ปิดบัญชีพร้อมกับสำนักงานใหญ่

มาตรา 12 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ และกิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ต้องจัดทำงบการเงินและยื่นงบการเงินดังกล่าวต่อสำนักงานกลางบัญชีหรือสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ภายในห้าเดือนนับแต่วันปิดบัญชีตามมาตรา 11 สำหรับกรณีของบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ให้ยื่นภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่งบการเงินนั้นได้รับอนุมัติในที่ประชุมใหญ่ ทั้งนี้เว้นแต่มีเหตุจำเป็นทำให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีไม่สามารถจะปฏิบัติตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ อธิบดีอาจพิจารณาสั่งให้ขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาออกไปอีกตามความจำเป็นแก่กรณีได้

การยื่นงบการเงินให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่อธิบดีกำหนด

งบการเงินต้องมีรายการย่อตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่กรณีที่ได้มีกฎหมายเฉพาะกำหนดรายการย่อของงบการเงินไว้แล้ว ให้ใช้รายการย่อตามที่กำหนดในกฎหมายเฉพาะนั้น

งบการเงินต้องได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้งบการเงินของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีใดไม่ต้องการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

มาตรา 13 เมื่อผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีได้จัดทำงบการเงินตามมาตรา 12 แล้ว หากมีกฎหมายอื่นใดกำหนดให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีจะต้องจัดทำงบการเงินตามกฎหมายนั้นด้วย ให้ถือว่าการจัดทำงบการเงินตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายอื่นนั้นด้วยแล้ว

มาตรา 14 ในการจัดทำบัญชี ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีมีหน้าที่ต้องส่งมอบเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีและเอกสารหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องให้แก่ผู้ทำบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วน เพื่อให้บัญชีที่จัดทำขึ้นสามารถแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงตามมาตรฐานการบัญชี

มาตรา 15 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่ทำการ หรือสถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำการผลิตหรือเก็บสินค้าเป็นประจำหรือสถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำงานเป็นประจำ เว้นแต่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีจะได้รับอนุญาตจากสารวัตรบัญชีให้เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่อื่นได้

การขออนุญาตและการอนุญาตตามวรรคหนึ่งให้เป็นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด และในระหว่างรอการอนุญาตให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ในสถานที่ที่ขึ้นขออนั้นไปพลางก่อนได้

ในกรณีที่จัดทำบัญชีด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมืออื่นใดในสถานที่อื่นใดในราชอาณาจักรที่มีใช้สถานที่ตามวรรคหนึ่ง แต่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมือ นั้นมายังสถานที่ตามวรรคหนึ่ง กรณีดังกล่าวให้ถือว่าได้มีการเก็บรักษาบัญชีไว้ ณ สถานที่ตามวรรคหนึ่งแล้ว

มาตรา 16 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปีนับแต่วันปิดบัญชีหรือจนกว่าจะมีการส่งมอบบัญชีและเอกสารตามมาตรา 18

ในกรณีที่เห็นสมควร เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบบัญชีของกิจการประเภทใดประเภทหนึ่ง ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้เกินห้าปีแต่ต้องไม่เกินเจ็ดปีได้

มาตรา 17 ถ้าบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีแจ้งต่อสารวัตรบัญชีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนดภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบหรือควรทราบถึงการสูญหายหรือเสียหายนั้น

มาตรา 18 เมื่อผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเลือกประกอบธุรกิจด้วยเหตุใด ๆ โดยมีได้มีการชำระบัญชี ให้ส่งมอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีแก่สารวัตรบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันเลิกประกอบธุรกิจ และให้สารวัตรบัญชีเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีดังกล่าวไว้ไม่น้อยกว่าห้าปี

เมื่อผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีร้องขอ ให้สารวัตรบัญชีมีอำนาจขยายเวลาการส่งมอบบัญชีและเอกสารตามวรรคหนึ่งได้ แต่ระยะเวลาที่ขยายเมื่อรวมกันแล้วต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันเลิกประกอบธุรกิจ

ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีส่งมอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไม่ครบถ้วนถูกต้อง สารวัตรบัญชีมีอำนาจเรียกให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีส่งมอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้องภายในเวลาที่กำหนด

มาตรา 19 บัญชีและเอกสารที่สารวัตรบัญชีได้รับและเก็บรักษาไว้ตามมาตรา 12 หรือมาตรา 18 ผู้มีส่วนได้เสียหรือบุคคลทั่วไปอาจขอตรวจดูหรือขอภาพถ่ายสำเนาไว้โดยเสียค่าใช้จ่ายตามที่อธิบดีกำหนด

หมวด 3

ผู้ทำบัญชี

มาตรา 20 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องจัดให้มีผู้ทำบัญชีซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา 8 (6) เพื่อจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ และมีหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ทำบัญชีให้จัดทำบัญชีให้ตรงต่อความเป็นจริงและถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาจะเป็นผู้ทำบัญชีสำหรับกิจการของตนเองก็ได้

มาตรา 21 ผู้ทำบัญชีต้องจัดทำบัญชีเพื่อให้มีการแสดงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงตามมาตรฐานการบัญชี โดยมีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีและเอกสารหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนรายการในบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วน

มาตรา 22 ในการลงรายการในบัญชี ผู้ทำบัญชีต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (1) ลงรายการเป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศโดยมีภาษาไทยกำกับหรือลงเป็นรหัสบัญชีโดยมีคู่มือคำแปลรหัสที่เป็นภาษาไทยไว้
- (2) เขียนด้วยหมึก ตีพิมพ์ ติพิมพ์ หรือทำด้วยวิธีอื่นใดที่ได้ผลในทำนองเดียวกัน

หมวด 4

การตรวจสอบ

มาตรา 23 สारวัตรบัญชีมีอำนาจตรวจสอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ในการนี้ให้มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ทำการหรือสถานที่เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือผู้ทำบัญชี หรือสถานที่รวบรวมหรือประมวลข้อมูลของบุคคลดังกล่าวเพื่อตรวจสอบ ยึด หรืออายัดบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีได้ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้นเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเน้นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้บัญชีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี หรือเอกสารหรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับความผิดดังกล่าวนี้จะถูกยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม

มาตรา 24 ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สารวัตรบัญชีแสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัว ให้เป็นไปตามแบบที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 25 ให้สารวัตรบัญชีมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือ

(1) ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้ทำบัญชี หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้อภัยคำเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีหรือการเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี

(2) ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือผู้ทำบัญชี ส่งบัญชี เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี รหัสบัญชี หรือเอกสารหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีมาเพื่อตรวจสอบ

หนังสือที่ส่งตามวรรคหนึ่งให้ส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับหรือให้นำส่ง ณ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่หรือสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้ทำบัญชีหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ถ้าไม่พบผู้รับ ณ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่หรือสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้รับจะส่งให้แก่บุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วและอยู่หรือทำงานอยู่ในบ้านหรือสถานที่ประกอบธุรกิจที่ปรากฏว่าเป็นของผู้รับนั้นก็ได้

ในกรณีที่ไม่สามารถส่งตามวิธีการในวรรคสอง หรือผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้ทำบัญชี หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้น ออกไปนอกราชอาณาจักร ให้ใช้วิธีปิดหนังสือดังกล่าวในที่ซึ่งเห็นได้ง่าย ณ ที่อยู่หรือสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้รับหรือบ้านที่ผู้รับมีชื่ออยู่ในทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรหรือโฆษณาข้อความย่อในหนังสือพิมพ์ที่จำหน่ายเป็นปกติในท้องถิ่นนั้นก็ได้

เมื่อได้ปฏิบัติตามวิธีการดังกล่าวข้างต้นแล้ว ให้ถือว่าเป็นอันได้รับแล้ว

มาตรา 26 ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความใด ๆ ที่ทราบหรือได้มาเนื่องจากการปฏิบัติตามมาตรา 23 หรือ มาตรา 25 เว้นแต่จะมีอำนาจที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา 27 ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้สารวัตรบัญชีเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด 5

บทกำหนดโทษ

มาตรา 28 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศของอธิบดีที่ออกตามมาตรา 8 (1) (2) (3) (4) (6) หรือ (7) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท กรณีที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศของอธิบดีที่ออกตามมาตรา 8 (1) (2) (3) หรือ (4) ให้ปรับเป็นรายวันอีกไม่เกินวันละห้าร้อยบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา 29 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ใดไม่จัดให้มีการทำบัญชีตามมาตรา 9 หรือมาตรา 10 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาท และปรับเป็นรายวันอีกไม่เกินวันละห้าร้อยบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา 30 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 11 มาตรา 12 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 20 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 31 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 12 วรรคสาม หรือวรรคสี่ มาตรา 13 มาตรา 15 มาตรา 16 มาตรา 17 หรือมาตรา 18 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา 32 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ใดแจ้งข้อความตามมาตรา 17 เป็นเท็จต่อสารวัตรบัญชีว่าบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 33 ผู้ทำบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 21 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 34 ผู้ทำบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 22 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา 35 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้ทำบัญชี หรือบุคคลอื่นใดขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่สารวัตรบัญชีซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 23 หรือฝ่าฝืนคำสั่งของสารวัตรบัญชีซึ่งสั่งการตามมาตรา 25 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 36 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 37 ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น หรือทำให้สูญหาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีหรือเอกสารหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 38 ผู้ใดลงรายการเท็จ แก้ไข ละเว้นการลงรายการในบัญชี หรืองบการเงิน หรือแก้ไขเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีหรือเอกสารหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผิดความเป็นจริง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 39 ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ให้กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้นต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

มาตรา 40 ความผิดตามมาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 31 มาตรา 33 มาตรา 34 และมาตรา 35 ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และเมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับตามที่ได้เปรียบเทียบแล้วให้คดีเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทเฉพาะกาล

มาตรา 41 บรรดากฎกระทรวง หรือประกาศ ที่ออกตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 285 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีกฎกระทรวงหรือประกาศ ที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผู้ใดเป็นผู้ทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีอยู่ก่อนแล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และไม่มีคุณสมบัติของการเป็นผู้ทำบัญชีตามที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา 8 (6) หากประสงค์

จะเป็นผู้ทำบัญชีตามพระราชบัญญัติต่อไป ให้แจ้งต่ออธิบดีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนดภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและเมื่อผู้นั้นเข้ารับการอบรมสัมมนาตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่อธิบดีประกาศกำหนดครบถ้วนแล้ว ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้มีคุณสมบัติของการเป็นผู้ทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 42 ให้กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากรซึ่งเริ่มต้นประกอบกิจการร่วมค้าอยู่ก่อนแล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะเริ่มรอบระยะเวลาบัญชีใหม่หลังจากวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแล้ว

มาตรา 43 ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีจัดให้มีผู้ทำบัญชีให้ถูกต้องตามมาตรา 20 ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

กำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง รัฐมนตรีจะขยายออกไปอีกตามความจำเป็นแก่กรณีก็ได้

ในระหว่างระยะเวลาตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 30 มาใช้บังคับแก่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่มีได้จัดให้มีผู้ทำบัญชีตามมาตรา 20 วรรคหนึ่ง

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวปิยลักษณ์ หลีสิน
วัน เดือน ปีเกิด	23 ตุลาคม 2505
ประวัติการศึกษา	สำเร็จการศึกษาปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต (บัญชี) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2529 Mini MBA รุ่นที่ 7 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2538
ทุนการศึกษา	ได้รับทุน เอ เอฟ เอส (AFS) เพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและ ศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่Mt.Pleasant High School รัฐเดลาแวร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ปีการศึกษา 2524
ประสบการณ์	พ.ศ. 2531-2541 บริษัทสำนักงาน เอส จี วี – ณ ถลาง จำกัด 2531 – 2535 ผู้ช่วยผู้ตรวจสอบบัญชี กรุงเทพฯ 2536 – 2537 ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายตรวจสอบบัญชี กรุงเทพฯ 2538 – 2539 ผู้จัดการสาขาภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ 2540 – 2541 ผู้จัดการฝ่ายตรวจสอบบัญชีและที่ปรึกษา ทางธุรกิจ กรุงเทพฯ พ.ศ. 2541 - ปัจจุบัน รองประธานกรรมการฝ่ายบริหาร และการเงิน บริษัท ไชอะครา จำกัด จังหวัดลำพูน (บริษัทในเครือ บริษัท เคมีน อินดัสทรีส์ อิงค์ ประเทศสหรัฐอเมริกา)